

Inspectiebezoeken met aandacht voor antistolling

Inspectietoezicht gericht op risicovolle zorgonderdelen

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd voert inspecties uit in bijvoorbeeld ziekenhuizen en particuliere klinieken. Wij kijken dan naar zorgonderdelen die een risico kunnen zijn voor de gezondheid van patiënten. Focusbezoeken zijn korte inspectiebezoeken met aandacht voor meestal één risicovol onderwerp. Een voorbeeld van een risicovol zorgonderdeel is het bepalen van welke medicijnen een patiënt wel of niet moet nemen voor of na een operatie. De focusbezoeken zijn bedoeld om in korte tijd te kunnen bepalen of er voldoende aandacht is voor de risico's van zo'n specifiek onderwerp.

Afgelopen jaar heeft de inspectie focusbezoeken uitgevoerd op de onderwerpen bestuurlijke verantwoordelijkheid (wat is goed besturen), verantwoordelijkheidsverdeling in de zorg (wie is waarvoor verantwoordelijk), interne overdracht (welke informatie geeft de ene afdeling aan de andere afdeling), pijnbestrijding tijdens bevalling met medicijnen en antistolling (medicijnen die invloed hebben op de stolling van het bloed).

Waarom 'antistolling' én 'geïnformeerde toestemming' als inspectieonderwerpen?

Het onderwerp antistolling was in 2017 ook één van de onderwerpen van de focusbezoeken. Tijdens deze inspectiebezoeken hebben wij gekeken naar de invoering van landelijk gemaakte afspraken zoals het Antitrombotisch beleid en de Landelijke Standaard Keten Antistolling 2.0 (LSKA). Tijdens deze inspectiebezoeken hebben we gezien dat de landelijk gemaakte afspraken in de meeste organisaties zijn ingevoerd.

Toch krijgt de inspectie nog steeds meldingen over dingen die fout zijn gegaan bij medicijnen die invloed hebben op de stolling van het bloed. Daarom hebben we in 2019 tijdens inspecties nog een keer naar dit onderwerp gekeken.

De inspectie heeft gekeken naar de afspraken over het stoppen, doorgaan, aanpassen en opnieuw starten van medicijnen. We keken hierbij in het bijzonder naar medicijnen die invloed hebben op de stolling van het bloed. Ook keken we in de patiëntendossier of de afspraken waren uitgevoerd.

Over de voor- en nadelen van een operatie, de verdoving of narcose en het aanpassen van medicijnen in verband met een operatie, moeten patiënten vooraf goed geïnformeerd worden. Dit geldt ook voor mogelijke risico's door aanpassingen in het gebruik van medicijnen die invloed hebben op de stolling van het bloed. Deze informatie is belangrijk voor patiënten omdat zij dan toestemming, of niet, kunnen geven voor de operatie op basis van goede informatie. Dit wordt geïnformeerde toestemming genoemd of ook wel informed consent. De inspectie heeft tijdens deze focusbezoeken naar de afspraken (het beleid) en in de patiëntendossiers naar de uitvoering van het informed consent gekeken.

Uitvoering inspectiebezoeken

De inspectie heeft de inspecties uitgevoerd van januari tot en met juni 2019 in **12 ziekenhuizen** en **12 particuliere klinieken**. In elk ziekenhuis en in elke particuliere kliniek die we bezocht hebben, keken we in **5 patiëntendossiers**. In totaal heeft de

inspectie **120 patiëntendossiers** ingezien. Bij de bezoeken is aangegeven dat we bij voorkeur dossiers wilden inzien van patienten die (mogelijk) antistolling gebruik(t)en. Tijdens de inspectiebezoeken bleken er niet altijd vijf patienten te zijn / behandeld opgenomen die antistolling gebruik(t)en. Om toch aan vijf dossiers per instelling te komen hebben we daarom ook patientendossiers ingezien van patienten die geen antistolling gebruik(t)en.

De bezoeken aan de 12 ziekenhuizen en 12 particuliere klinieken kondigde de inspectie kort (minder dan 24 uur) van te voren aan bij de te bezoeken instellingen. Op die manier kon de inspectie met de juiste mensen spreken en vond zo min mogelijk verstoring van de patiëntenzorg plaats.

We hebben tijdens de inspectiebezoeken gebruik gemaakt van het toetsingskader 'Antistolling in de praktijk'. Dit toetsingskader bestaat uit een aantal normen¹ en daarbij horende toetsingscriteria². De normen zijn gebaseerd op wet- en regelgeving, en zogeheten 'veldnormen' die beroepsorganisaties van zorgverleners hebben opgesteld. Het gaat hierbij vooral om de 'richtlijn Preoperatief traject, 2010', de 'Landelijke Standaard Keten Antistolling voor de eerste- en tweedelijnszorg, 2014' en de richtlijn 'Neuraxisblokkade en antistolling, 2014'. Het toetsingskader 'Antistolling in de praktijk' is op 2 april 2019 op de website van de inspectie openbaar gemaakt.

Wat gaat goed en wat kan beter

1. **Het beleid** over het vermelden en aanpassen van medicatie en het beleid over informed consent was in zowel de ziekenhuizen als in de particuliere klinieken **voor het grootste deel goed** geregeld.

2. **In alle dossiers** (100%) die de inspectie heeft ingezien in de **ziekenhuizen** was een **medicatieoverzicht** aanwezig. **In ruim 93%** van alle dossiers die de inspectie heeft ingezien in de **particuliere klinieken** was een medicatieoverzicht aanwezig.

In enkele particuliere klinieken kan het opnemen van een medicatieoverzicht in het dossier verbeterd worden.

3. **In ruim 93% van alle dossiers** die de inspectie heeft ingezien in de **ziekenhuizen** was een **informed consent voor de operatie** aanwezig.

In de **particuliere klinieken** was in **90%** van de dossiers die de inspectie heeft ingezien een informed consent voor de operatie aanwezig.

Zowel in enkele ziekenhuizen als in enkele particuliere klinieken kan het verkrijgen en/of vastleggen van een informed consent voor de operatie verbeterd worden.

4. **In alle dossiers** (100%) die de inspectie heeft ingezien in de **ziekenhuizen** was een **informed consent voor de anesthesie** aanwezig.

In de **particuliere klinieken** was in **70%** van de dossiers die de inspectie heeft ingezien een informed consent voor de anesthesie aanwezig.

In de particuliere klinieken kan het verkrijgen en/of vastleggen van een informed consent voor de anesthesie verbeterd worden.

1 Erkende afspraken, specificaties of criteria over een product, een dienst of een methode (bron: Thesaurus Zorg en Welzijn).

2 De operationalisatie van een norm die wordt gebruikt om te toetsen of de norm wordt nageleefd.

BEVINDINGEN INSPECTIEBEZOeken

Deel 1: Afspraken (= beleid)

De inspectie heeft in **12 particuliere klinieken** en in **12 ziekenhuizen** gekeken wat het **beleid** was over het vermelden en aanpassen van medicatie en of er beleid was over informed consent.

Procedure thuismedicatie en medicatieverandering		
Particuliere klinieken	9	3
Ziekenhuizen	12	

Procedure medicatie postoperatief		
Particuliere klinieken	9	2 1
Ziekenhuizen	11	1

Nagaan verhoogde bloedingsneiging		
Particuliere klinieken	8	4
Ziekenhuizen	11	1

Verantwoordelijkheid antistollingsbeleid			
Particuliere klinieken	9	2	1
Ziekenhuizen	11		1

Verantwoordelijk verwerking medicatieadviezen			
Particuliere klinieken	9	2	1
Ziekenhuizen	11		1

Informed consent			
Particuliere klinieken	12		
Ziekenhuizen	10		2

Groen: beleid aanwezig	Oranje: beleid niet aanwezig	Grijs: niet van toepassing
------------------------	------------------------------	----------------------------

Sommige afspraken zijn in particuliere klinieken als niet van toepassing gescoord. In deze particuliere klinieken worden geen patiënten behandeld die medicatie gebruiken die invloed hebben op de stolling van het bloed.

BEVINDINGEN INSPECTIEBEZOEKEN Deel 2: Dossiervoering (totaal 120 dossiers)

De inspectie heeft in **60 dossiers** (verdeeld over **12 particuliere klinieken**) en in **60 dossiers** (verdeeld over **12 ziekenhuizen**) gekeken of het **beleid** over het vermelden en aanpassen van medicatie en het beleid over informed consent was **uitgevoerd**.

Medicatieoverzicht	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
	Aanwezig in dossier	56
Niet aanwezig in dossier	4	0
Niet van toepassing	0	0

Stopopdracht antistolling medicatie (indien patiënt antistolling gebruikt)	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
	Aanwezig in dossier	8
Niet aanwezig in dossier	0	1
Niet van toepassing	52	18

Thuismedicatie en medicatieverandering	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
	Aanwezig in dossier	59
Niet aanwezig in dossier	1	0
Niet van toepassing	0	0

Informed consent operatie		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	55	56
Niet aanwezig in dossier	5	4
Niet van toepassing	0	0

Informed consent anesthesie (verdooving en narcose)		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	39	60
Niet aanwezig in dossier	16	0
Niet van toepassing	5	0

Stollingsonderzoek gedaan bij verhoogde bloedingsneiging (indien van toepassing)		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	12	14
Niet aanwezig in dossier	1	0
Niet van toepassing	47	46

Risico's zijn besproken en maatregelen zijn genomen (stopmoment 1)		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	58	57
Niet aanwezig in dossier	2	3
Niet van toepassing	0	0

Overleg na stopmoment 1 tussen operateur, anesthesioloog en/of andere behandelaren		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	0	4
Niet aanwezig in dossier	0	2
Niet van toepassing	60	54

Informereren patiënt over uitkomst overleg na stopmoment 1		
	Particuliere klinieken	Ziekenhuizen
Aanwezig in dossier	0	4
Niet aanwezig in dossier	0	2
Niet van toepassing	60	54